

Қазақстан мен Қытай арасындағы тауар айналымына шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2025 жылғы қаңтар-маусым

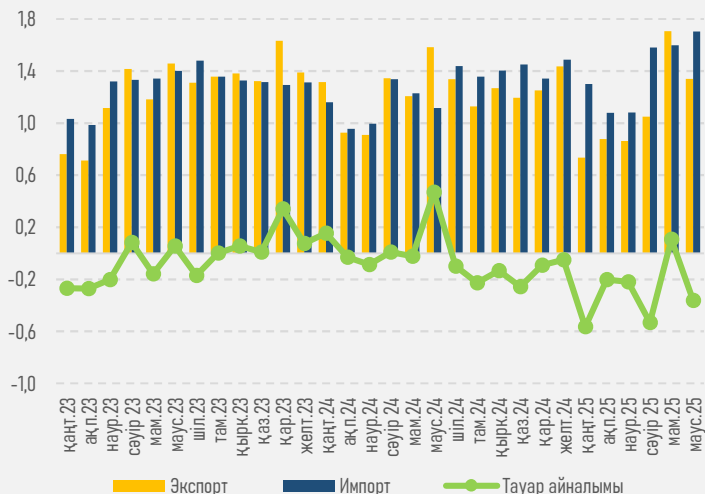
Негізгі тенденциялар

- ✓ ҚР-ның ҚХР-мен сауда-саттығы 2023 жылдан бастап тапшылық аймағына ауысты, ол біздің елдеріміз арасындағы тауар айналымының ұлғаюымен ағымдағы жылы айтарлықтай кеңеюін жалғастыруда. 2023 жылдан бастап ҚХР ҚР барлық сауда айналымының 1/5 бөлігінен астамын алып, ҚР негізгі сауда серіктесі рөлін атқарады.
- ✓ Бұл тауар айналымының жалпы көлемі ағымдағы жылдың қаңтар-маусым айларында 5,9%-ға өсіп, \$ 14,9 млрд-қа жетті, алайда өсім тек импортпен (+22,8%) қамтамасыз етілді, ал экспорт 10%-ға төмендеді. Экспорттың кірістің төмендеуі негізінен сыртқы конъюнктурамен — мұнай мен металдар бағасының төмендеуімен және ҚХР тарапынан сұраныстың төмендеуімен байланысты, бұл экспорттық-шикізат моделінің осалдығын күшейтеді. Сонымен қатар, импорт ішкі тұтынуды кеңейту және инфрақұрылымдық жобаларды жандандыру аясында өсуде.
- ✓ Нәтижесінде ҚР тауар айналымындағы ҚХР үлесі 1Ж25 ж. 22,6%-ға (бір жыл бұрынғы 20,7% - дан) дейін өсті, бұл ретте импорт есебінен (28,6%-ға қарсы 23,9%), ал экспортта ол қысқарды (17,8%-ға қарсы 18,4%) ҚХР-ға экспорт құрылымындағы үлес ағымдағы жылдың алты айында жануарлар мен өсімдіктерден алынатын өнімдердің (+\$164 млн) және көлік құралдарының (+\$160 млн) үлесі өсті, ал минералды өнімдердің (-599 млн доллар) және металдардың (- \$408 млн) үлесі қысқарды.
- ✓ Өңдеу өнеркәсібі үшін, ең алдымен металлургия, Қытайдың сұранысы ерекше маңызды. ҚХР тарапынан металдарды сатып алудың қысқаруы (заттай түрде -4%) отандық өндірістердің экспорттық көрсеткіштері мен жүктемесіне тікелей әсер етеді.
- ✓ Ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығында Қытайдан импорт құрылымындағы үлес негізгі өсім елдегі тұтынушылық және инвестициялық сұраныстың өсуі, сондай-ақ Қытай автомобильдерінің арзандауы аясында көлік құралдарына (+\$1,2 млрд), металдарға (+\$279 млн) және химиялық өнімге (+\$231 млн) келді (-14% орта есеппен).

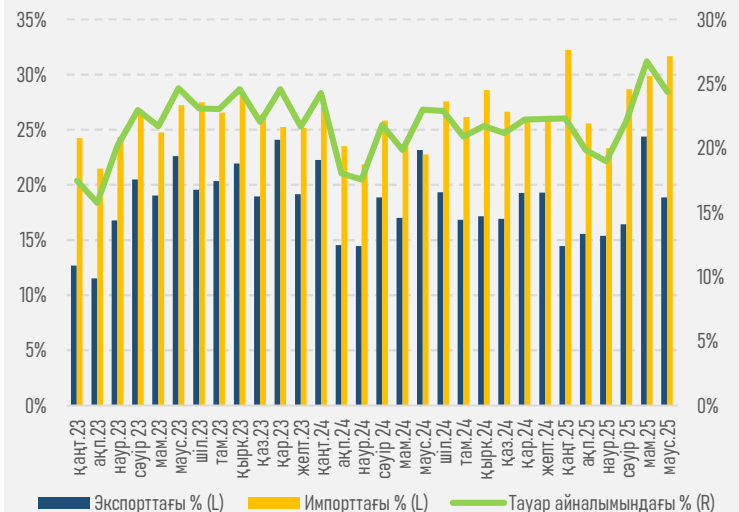
- ✓ Қытайдан импортта азық-түлік, жиһаз, құрылыс материалдары мен жаппай тұтыну тауарларының жеткізілімдері айтарлықтай өсті, бұл ішкі сұраныстың өсуін және қазақстандық нарықта қытай өнімдерінің асортиментінің кеңеюін көрсетеді. Бір уақытта аяқ киім мен тоқыма бұйымдарының импорты қысқарды, бұл басқа елдердің осы тауарларды ішінара алмастыруын және/немесе жергілікті өндірістің өсуін көрсетуі мүмкін.
- ✓ Сауда-саттықтың қаржылық жағы да өзгереді: юань, ең алдымен, импорт жағында болуын арттырады, доллар келісімшарттық тәжірибеге байланысты базалық есеп айырысу бірлігінің мәртебесін сақтайды, ал еуро еуропалық контрагенттермен байланыста үшінші орынды ұстайды (ЕО-мен тауар айналымы - 6А25 үшін ҚР барлық тауар айналымының шамамен 33%).
- ✓ Салалық тұрғыдан алғанда, юаньды ең көп пайдалану өңдеу өнеркәсібінде, тау-кен өндірісінде және саудада (төменде қараңыз) валюталық есептеулерді әртараптандыру, юаньдағы өтімділіктің өсуі (KASE-де CNYKZT жұбымен сауда көлемі 93%-ға өсті), компаниялардың транзакциялық шығындарды төмендетуге деген ұмтылысы аясында тіркеледі. Юаньмен есептеулердің кеңеюі бизнестің жаңа шындыққа практикалық бейімделуін көрсетеді, мұнда ҚХР-мен сауда валюталық артықшылықтардың параметрлерін белгілейді.
- ✓ Бұл ретте 6А25 ж. елдегі жылдық инфляция проинфляциялық факторлар (теңгенің әлсіреуі, Тарифтердің индекстелуі, фискалдық импульс) аясында 8,9%-дан 11,8%-ға дейін жеделдеді, ал Қытайдан импорт \$6,8 млрд-тан \$8,3 млрд-қа дейін өсті. ҚХР-дағы төмен инфляция (0,1%) импортты арзандатып, дезинфляциялық әсер етеді, бірақ ішкі проинфляциялық факторларды бейтараптандыру үшін жеткіліксіз.
- ✓ Жақын болашақта Қытайдан импорт өсуі мүмкін, ал экспорттан түсетін түсімдер шикізат бағасының қалпына келуіне және металлургия өнімдеріне сұранысқа байланысты болады.

Қазақстанның Қытаймен тауар айналымы

Жиынтық тауар айналымы, млрд доллар

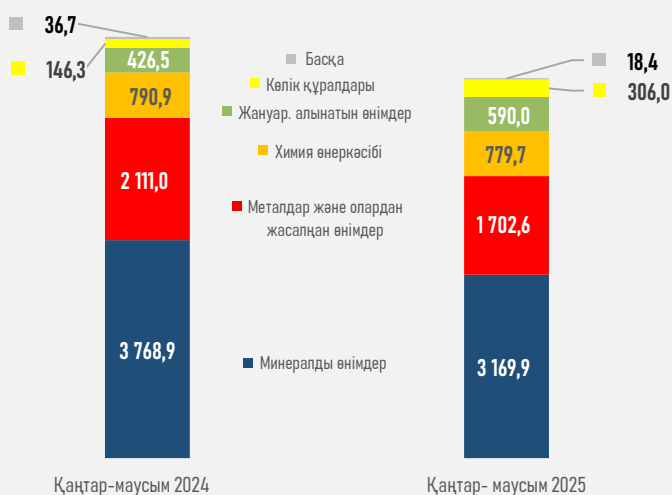

Тауар айналымындағы Қытайдың үлесі, % *

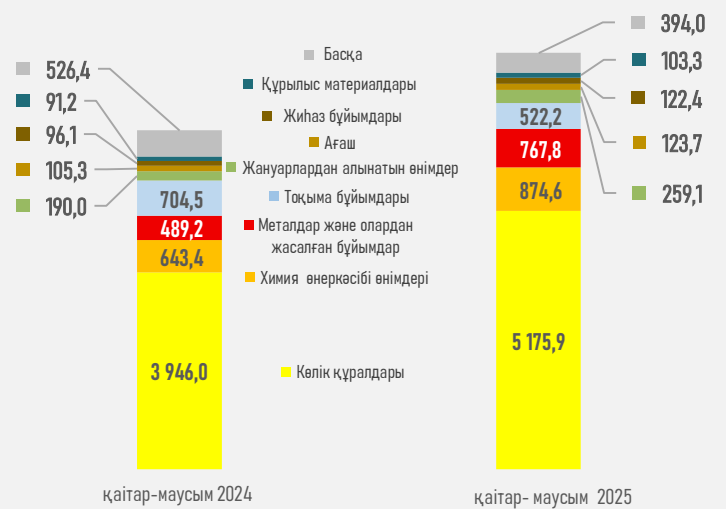

Қытаймен тауар айналымының құрылымы

Экспорт құрылымы, млн доллар

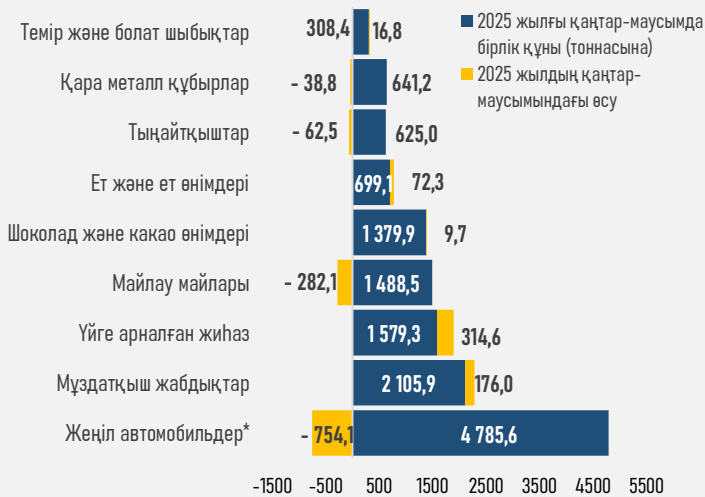

Импорт құрылымы, млн доллар

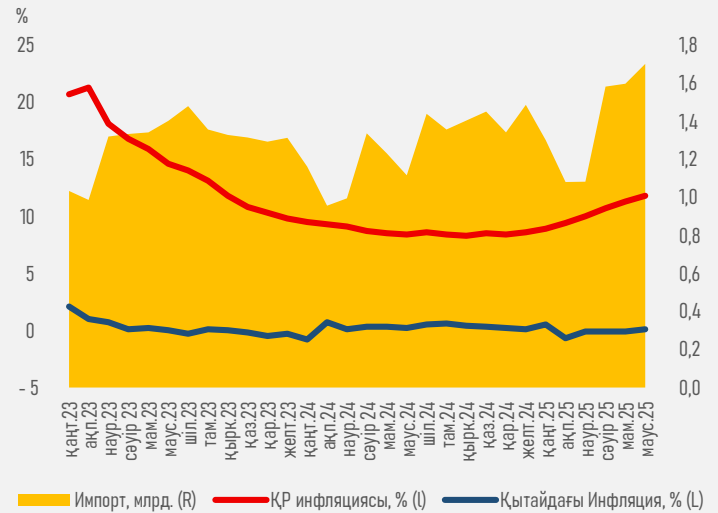

Қытайдағы бағаның өсуінің Қазақстандағы инфляцияға әсері

Шетелден тауарлар бағасының өзгеруі, мың теңге

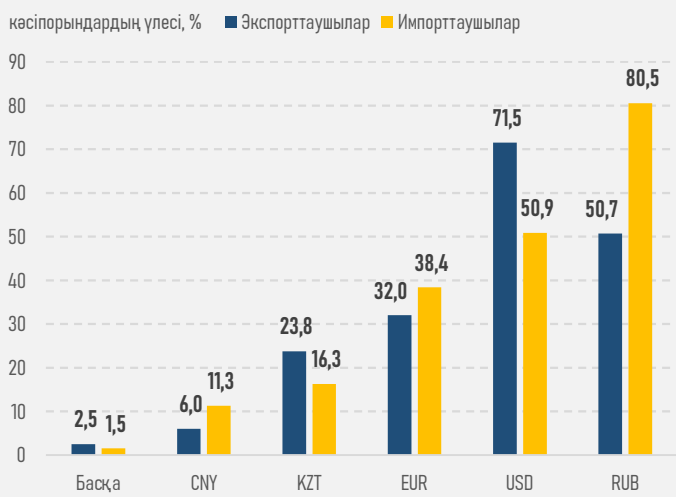

ҚР мен ҚХР-дағы инфляция динамикасы *

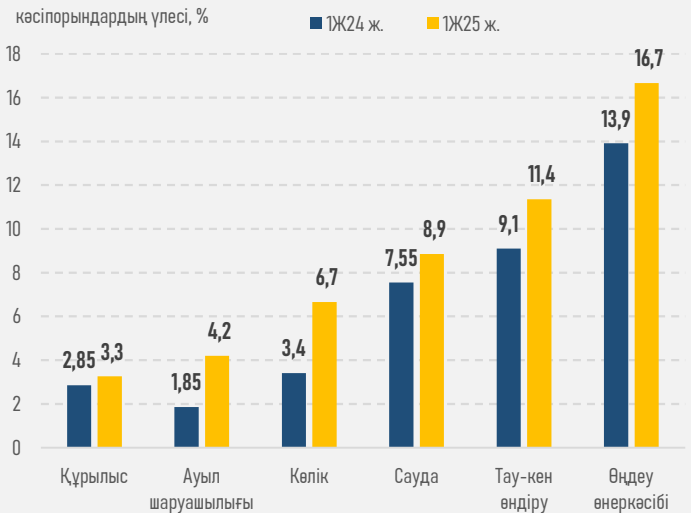

Саудада шетел валютасын пайдалану құрылымы

Есептеулерде юаньды қолдану**

Юаньды салалар бойынша пайдалану**

* Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚРҰБ

** ҚРҰБ нақты сектор кәсіпорындарының сауалнамасына сәйкес және салалар бөлінісінде

Ескерту: сомалар 100%-дан асады, өйткені компаниялар бір уақытта бірнеше валютаны пайдаланады.

Резюме

2025 жылдың бірінші жартыжылдығының қорытындысы бойынша Қытаймен өзара саудадағы тапшылық 2024 жыл ішінде \$0,4 млрд-қа қарағанда \$1,8 млрд-қа жетті, бұл сыртқы экономикалық байланыстардағы құрылымдық өзгерісті көрсетеді. Қытай Қазақстанның ең ірі сауда серіктесі ретінде ғана емес, сонымен қатар ішкі сұраныс үшін — техника мен металдардан тоқыма және мал шаруашылығы өнімдеріне дейін негізгі жеткізуші ретінде де позицияны бекітеді.

Сонымен қатар ҚР экспорттық секторының осалдығы сақталуда. Экспорттан түсетін түсімдердің төмендеуі жаһандық баға конъюнктурасына көбірек байланысты: мұнай мен металл бағасының төмендеуі және Қытайдың шектеулі сұранысы. Бұл әсіресе металлургияға сезімтал, мұнда қытайлық сатып алуларға тәуелділік кәсіпорындардың жүктемесі мен экспорттық кірістерді анықтай алады. Сонымен қатар, ҚХР соңғы нарық ретінде ғана емес, сонымен қатар әлемдік бағаны қалыптастыру факторы ретінде де маңызды рөл атқарады.

Ынтымақтастықтың қаржылық жағы да өзгеруде. Есептеулерде юанның рөлі, әсіресе өңдеу өнеркәсібінде, тау-кен өндірісінде және саудада күшейе түседі. Бизнес үшін бұл Қытаймен терең сауда интеграциясына бейімделу тәсілі. ҚХР-дағы төмен инфляция (0,1%) импортталатын тауарлар бағасының өсуін ішінара тежейді, алайда оның дезинфляциялық әсері ішкі проинфляциялық факторлармен нивелирленеді.

Болашақта Қытайдан импорт жоғары тұтынушылық және инвестициялық сұраныс аясында өсе береді, ал экспорт ҚХР-дағы шикізат бағасы мен өнеркәсіп динамикасына тәуелді болып қалады. Осылайша, Қытай бір жағынан сауда және қаржылық мүмкіндіктерді кеңейте отырып, екінші жағынан, елдің шикізаты мен өнеркәсіптік өнімдеріне баға мен сұраныс бағдарларын белгілей отырып, Қазақстан үшін барған сайын айқын «экономикалық магнитке» айналады.